Motion

1981/82:713

Åke Wictorsson och Margareta Palmqvist

Översyn av lagen om handel med drycker

Länsstyrelsen är tillståndsmyndighet enligt lagen om handel med drycker (LHD). Länsstyrelsen kan lämna två olika typer av tillstånd, dels serveringstillstånd för att sälja alkoholdrycker för förtäring på försäljningsstället, dels tillstånd för detalj- och partihandel med öl klass II.

Tyngdpunkten i länsstyrelsens arbete skall enligt statsmakternas uttalande ligga på tillsynsverksamhet i fråga om lämnade tillstånd. Tillsynen skall i första hand inriktas på rådgivande och förebyggande verksamhet. Därigenom bör man undvika att administrativa tvångsmedel kommer till annat än begränsad användning.

1. Detaljhandel med öl klass II

Vad man från alkoholpolitisk utgångspunkt vill uppnå med reglering av öldetaljhandeln är att den sker under lämpliga former, exempelvis får försäljning ej ske till personer under 18 år och ej under annan tid än vardagar 08–20. Några av de krav som ställs på försäljningsstället för att tillstånd skall meddelas är att det övriga varusortimentet är någorlunda brett och att egentliga matvaror utgör en väsentlig del av omsättningen.

Förutom de alkoholpolitiska kraven finns krav på personlig lämplighet hos den som skall driva resp. förestå verksamheten.

Lämplighetsprövningen innebär en bedömning av personens förutsättningar att följa de alkoholpolitiskt betingande försäljningsreglerna. Av naturliga skäl är det mycket svårt att förutsäga en persons handlande i framtiden varför prövningen i de flesta fall blir schablonmässig och utan egentlig personkännedom.

Länsstyrelsens resurser används vid tillståndsprövningen i första hand inte till meningsfull prövning utan till administration. 1980 inkom 221 ansökningar till länsstyrelsen i Stockholms län varav ingen avslogs. Vid beredningen av ärendena hörs polisen.

Verksamheten regleras i 40 § LHD. Tillståndskravet kan slopas och i stället införas anmälningsplikt till kommunens sociala centralnämnd. Länsstyrelsen bör få möjlighet och skyldighet till verkningsfullt ingripande vid missförhållanden som länsstyrelsen får kännedom om.

Genom att tillämpa verkningsfulla sanktionsmedel i kombination med upplysning och rådgivning till rörelseidkarna bör man även utan nuvarande tillståndskrav kunna uppnå samhällets mål utan att de alkoholpolitiska målsättningarna påverkas negativt.

2. Tillfälliga serveringstillstånd för slutna sällskap

All servering av alkoholdrycker, dvs. öl klass II och starkare, kräver tillstånd. Således krävs tillstånd även om serveringen sker inom slutna sällskap som t. ex. vid personal- och föreningsfester, bröllop och födelsedagstillställningar.

Socialstyrelsen har föreskrivit att sådana tillstånd skall kunna förvärvas snabbt och genom ett enkelt förfarande. Ett särskilt blankettset har framtagits som innehåller såväl ansöknings- som tillståndsblankett. I brådskande fall kan ansökan dessutom göras muntligt.

Det är således fråga om en mycket förenklad handläggning och något remissförfarande tillämpas normalt inte.

Med hänsyn till den låga ambitionsnivån i handläggningen kan nyttan med tillståndsplikten ifrågasättas. Man kan dessutom på goda grunder förutsätta att trots det stora antalet tillstånd som meddelas varje år, det förekommer ett betydande antal tillfälliga serveringar till slutna sällskap utan att det meddelas tillstånd. Bland allmänheten är kunskapen om tillståndsplikten mycket dåligt.

Huvuddelen av totala antalet serveringstillståndsansökningar är av denna typ. Ca 2 000 inkommer per år till länsstyrelsen i Stockholms län och någon procent avslås.

Verksamheten regleras i 37 § LHD.

Hanteringen är så förenklad att dess meningsfullhet kan ifrågasättas. Dålig förankring av bestämmelserna hos allmänheten gör bl. a. att servering sker i stor utsträckning utan tillstånd. Rapporterade missförhållanden är sällsynta.

3. Servering av öl klass II i personalmatsalar och liknande

För all servering av öl klass II i personalmatsal och i övrigt vid slutet bord krävs tillstånd. Tidigare var denna typ av servering tillståndsfri men fr. o. m. 1978 krävs tillstånd.

Ärendena bereds på samma sätt som övriga ärenden om stadigvarande tillstånd dvs. med remissbehandling och föredragning. Avslag är sällsynta.

Verksamheten regleras i 34 § LHD.

Tillståndskravet bör slopas och länsstyrelsens arbete i stället inriktas mot verksamma ingripanden vid missförhållanden. Att slopandet av tillståndsplikten sakll medföra negativa alkoholpolitiska följder torde inte behöva befaras med de erfarenheter som vunnits från tiden före 1978. Till yttermera visso har mellanölet försvunnit.

4. Kvartalsstatistik

Varje innehavare av stadigvarande serveringstillstånd för spritdrycker, vin eller starköl skall till länsstyrelsen, varje kvartal, lämna uppgift om försäljningen. För Stockholms läns del är antalet drygt 700. Redovisningen görs på särskild blankett som fastställs av socialstyrelsen. De uppgifter som krävs in är bl. a. omsättningen fördelad på olika dryckesslag samt mat. Dessutom gäller det priserna för bestämda kvantiteter av olika drycker samt förekomsten av särskilda arrangemang som dans, varité o. d.

För att underlätta administrationen av redovisningen har socialstyrelsen ett ADB-baserat register över samtliga tillståndshavare. Från registret skickar man aktuella adresslappar till länsstyrelsen som klistrar dessa på kuvert och lägger i blanketter. En relativt stor uppgift är att bevaka att blanketterna dels kommer tillbaka dels att de är rätt ifyllda. En mycket stor del av tillståndshavarna behöver påminnas, ibland flera gånger.

Efter infordrande går ett exemplar till socialstyrelsen för ADB-bearbetning. Resultatet blir dels sammanräknade värden för statistiska ändamål dels en individuell redovisning för varje restaurang för länsstyrelsens tillsynsverksamhet.

Verksamheten regleras bl. a. i 70 § LHD.

Bestämmelserna bör ändras så att redovisningarna infordras av socialstyrelsen och inskickas direkt dit. Länsstyrelsen får därefter det färdigbearbetade materialet.

5. Besöksstatistik

Länsstyrelsens handläggare av alkoholärenden skall varje månad till socialstyrelsen lämna uppgift om gjorda tjänstebesök. Härvid används en blankett som tillställs av socialstyrelsen varpå skall anges vilken restaurang som besökts, när och varför och vilka kontroller som gjorts.

Behover av dessa uppgifter kan starkt ifrågasättas varför bestämmelsen bör utgå.

Hemställan

Under hänvisning till vad som anförts i motionen föreslås

1. att riksdagen beslutar att § 40 i lagen om handel med drycker ändras så att tillståndsplikten upphör och att i stället införs en anmälningsplikt till kommunens sociala centralnämnd,
2. att riksdagen beslutar att § 37 i lagen om handel med drycker ändras så att skyldighet att ha tillstånd till tillfällig servering för slutna sällskap slopas.

3. att riksdagen beslutar att § 34 i lagen om handel med drycker ändras så att skyldigheten att ha tillstånd för servering av öl klass II i personalmatsalar och liknande slopas,
4. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om att försäljningsredovisning av spritdrycker, vin och starköl ombesörjes av socialstyrelsen i stället för länsstyrelserna,
5. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om slopande av statistik över gjorda tjänstebesök.

Stockholm den 21 januari 1982

ÅKE WICTORSSON (s) MARGARETA PALMQVIST (s)